

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä. Esityksen tarkoituksena on se, että merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä, joka nyt perustuu asetukseen, säädettäisiin lailla voimassa ja valmisteilla olevan henkilötietoja koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Ehdotuksen mukaan työterveyslaitos pitäisi rekisteriä. Merimiehen lääkärintarkastuksen suorittaneen lääkärin tulisi ehdotuksen mukaan lähettää työterveyslaitokselle jäljennös lääkärintodistuksesta. Laissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla rekisteristä voitaisiin luovuttaa tietoja.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Työterveyslaitoksella pidetään rekisteriä merimiehen lääkärintarkastuksista. Rekisterin pitäminen perustuu merimiehen lääkärintarkastuksista annettuun asetukseen (476/1980). Asetuksen 8 §:n 2 momentin mukaan tarkastuksen suorittaneen lääkärin on työntekijän suostumuksen saatuaan lähetettävä jäljennös lääkärintodistuksesta työterveyslaitokselle.

Voimassa olevan henkilörekisterilain (471/1987) 5 §:n mukaan henkilötietojen tallettaminen henkilörekisteriin edellyttää yhteysvaatimusta rekisterinpitäjän toimintaan, jollei rekisterin pitäminen johdu rekisterinpitäjälle säädetyistä taikka lain tai asetuksen nojalla määrätystä tehtävästä. Lisäksi arkaluontoisten tietojen kerääminen ja tallettaminen henkilörekisteriin on lain 7 §:n nojalla sallittua, jos kysymys on rekisteristä, josta on säädetty laissa tai asetuksessa tai jonka perustaminen johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle säädetyistä taikka lain tai asetuksen nojalla määrätystä tehtävästä.

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys henkilötietolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 96/1998 vp), jolla kor-

vattaisiin nykyinen henkilörekisterilaki. Ehdotetun henkilötietolain 8 §:n mukaan yhtenä yleisenä edellytyksenä henkilötietojen käsittelylle on se, että käsittelystä säädetään laissa tai käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta. Tämä vaatimus johtuu hallitusmuodon muutoksen (969/1995) 8 §:n 1 momentista sekä yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY 7 artiklan c kohdasta.

Lakiehdotuksen tarkoituksena on ensisijaisesti saattaa merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävä rekisteri, joka nyt perustuu asetukseen, voimassa ja valmisteilla olevan henkilötietosuojaa koskevan lainsäädännön tasolle.

Lääkärintarkastusrekisteri palvelee merenkulkijoiden laivatyökelpoisuuden arviointia. Se mahdollistaa merenkulkijoiden terveydentilan seurannan ja valvonnan. Sen avulla on mahdollista vaikuttaa estävästi siihen, ettei työntekijä, jonka lääkäri on arvioinut palvelukseen kelpaamattomaksi, pyri hakeutumaan tarkastukseen toiselle lääkärille ja ken-

ties salaamaan joitakin edellisessä lääkärin-tarkastuksessa esille tulleita hänen kannaltaan haitallisia seikkoja. Rekisterin avulla merimiehen lääkärin-tarkastuksia tekevät lääkärit voivat työntekijän suostumuksella saada tarvittaessa tietoa tämän aikaisemmasta terveydentilasta.

Merimiehen lääkärin-tarkastuksista pidettävän rekisterin välityksellä voidaan seurata merimieslääkäreiden toimintaa. Merenkululaitos myöntää hakemuksesta lääkärielle oikeuden toimia merimieslääkärinä. Oikeus myönnetään määräajaksi. Toiminnan seuraamisella on merkitystä erityisesti silloin, kun käsitellään lääkärin hakemusta uusia oikeutensa toimia merimieslääkärinä.

Rekisteri palvelee ennaltaehkäisevän terveydenhuollon kehittämistä. Kehittämisen perustana on alan työntekijöiden terveysriskien tunteminen. Lisäksi työterveyslaitokselle keskitetty tiedonkeruu antaa laitokselle pohjaa sen toimiessa merimiehen lääkärin-tarkastuksista annetun asetuksen mukaisissa asiantuntijatehtävissä sekä myös sen harjoittamaan tieteelliseen tutkimustoimintaan.

Merenkululaitoksen on pyydettävä työterveyslaitokselta merimiehen lääkärin-tarkastuksista annetun asetuksen 10 ja 11 §:n mukaan lausunto ennen kuin se käsittelee työntekijän ammatissa jatkamista tai toimeen ottamista koskevan poikkeusluvan tai ratkaisee laivatyössä jatkamista koskevan kiellon. Työterveyslaitokselle annettu asiantuntijatehtävä täyttää Kansainvälisen työjärjestön ILO:n vuonna 1946 hyväksymän merenkulkijain lääkärin-tarkastusta koskevan sopimuksen (N:o 73) vaatimuksen henkilön oikeudesta saada laivanvarustajasta tai laivanvarustajain tai merenkulkijain järjestöistä riippumaton lääkärinlausunto merityökelpoisuudesta.

Voimassa olevan merimiehen lääkärin-tarkastuksista annetun asetuksen mukaan tarkastuksen suorittaneen lääkärin on työntekijän suostumuksen saatuaan lähetettävä jäljennös lääkärin-todistuksesta työterveyslaitokselle. Rekisterin käyttötarkoitusten ja sen käytön tehostamisen vuoksi on kuitenkin tarpeellista, että siihen sisällytetään kaikista merimieslääkärin-tarkastuksista annetut todistukset. Sen vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista, että todistuksen lähettäminen edellyttäisi työntekijän suostumusta.

Rekisteristä voitaisiin vain hyvin rajoitusti luovuttaa yksittäistä työntekijää koskevia tietoja. Työntekijän suostumuksella re-

kisteristä voitaisiin antaa tarkastavalle lääkärielle tietoja työntekijän aikaisemmasta terveydentilasta.

Merenkululaitoksella olisi oikeus saada rekisteristä työntekijää koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin tiedoilla on vaikutusta työntekijän laivatyökelpoisuutta koskevan päätöksen tekemistä varten. Koska merenkululaitoksen lausunto hakemuksesta ennen kuin se tekee päätöksen työntekijän ammatissa jatkamisesta tai toimeen ottamisesta taikka kiellosta jatkaa laivatyössä, ei merenkululaitos yleensä tarvitse yksittäistä työntekijää koskevia terveystietoja. Lähinnä se tarvitsee tietoa siitä, onko työntekijä käynyt tarkastuksessa, milloin tarkastus on suoritettu ja kuka lääkäri sen on suorittanut sekä tarkastuksessa esitetyn lääkärin kannan palvelukelpoisuudesta.

Työsuojeluviranomaisilla ja merenkululaitoksella olisi lisäksi oikeus saada rekisteristä muita kuin yksittäisen työntekijän terveyttä koskevia tietoja. Tarve tiedonsaantiin liittyisi yleisiin työn turvallisuutta ja terveellisyttä koskeviin seikkoihin sekä merimieslääkärien toiminnan seuraamiseen.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen keskeisenä tavoitteena on saattaa työterveyslaitoksella pidettävä rekisteri merimiehen lääkärin-tarkastuksista voimassa ja valmisteilla olevan henkilötietosuojaa koskevan lainsäädännön tasolle sekä sen ohella tehostaa rekisterin käyttöä. Rekisterin pitämiseen tai sen aiheuttamiin tehtäviin muutoksella ei ole tarkoitus vaikuttaa kuin vähäisesti. Rekisterin kehittämisestä ja sen käytön tehostamisesta aiheutuvat vuosittain noin viidenkymmenen tuhannen markan suuruiset lisäkulut.

3. Asian valmistelu

Esitys on hyväksytty yksimielisesti merimiesasiain neuvottelukunnassa. Se on käsitelty myös neuvottelukunnan terveysjaostossa, joka käsittelee keskeisiä merimiesten terveydenhuollon kehittämiseen liittyviä asioita. Neuvottelukunnassa ovat viranomaisten lisäksi edustettuina alan työnantaja ja työntekijöitä edustavat työmarkkinajärjestöt.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Rekisterin tarkoitus

Merimiehen lääkärintarkastuksissa annetuista lääkärintodistuksista pidetään työterveyslaitoksessa valtakunnallista rekisteriä.

Rekisterin tarkoituksena on edistää työntekijöiden laivatyökelpoisuuden sekä terveydentilan arviointia ja seurantaa, merimieslääkäreiden toiminnan yhdenmukaisuutta sekä työntekijöiden yleiseen terveyteen kohdistuvaa tieteellistä tutkimustoimintaa.

2 §

Lääkärintodistusten toimittaminen rekisteriin

Merimiehen lääkärintarkastuksen suorittaneen lääkärin on lähetettävä jäljennös lääkärintodistuksesta työterveyslaitokselle.

3 §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Työntekijän suostumuksella rekisteristä voidaan antaa tarkastavalle lääkärille tietoja työntekijän aikaisemmasta terveydentilasta.

Merenkululaitoksella on oikeus saada rekisteristä työntekijää koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin tiedoilla on vaikutusta työntekijän laivatyökelpoisuutta koskevan päätöksen tekemistä varten. Lisäksi merenkululaitoksella ja työsuojeluviranomaisilla on oikeus saada rekisteristä muita kuin yksittäisen työntekijän terveyttä koskevia tietoja.

4 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1998.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*